

Thai Social Science Journal**Original Article**

Received: 19 July 2026

Revised: 6 August 2026

Accepted: 12 August 2026

วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้: ผลกระทบต่อเยาวชนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม**Educational Competition Culture in South Korea: Impacts on Youth and Social Inequality**น.ส.พรวิภา ชำนาญกุล¹

Miss.Ponwipa Chumnankul

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นหนึ่งในระบบการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์สูงที่สุดในโลก แต่ในขณะเดียวกันก็มีลักษณะการแข่งขันที่เข้มข้นและสร้างแรงกดดันต่อผู้เรียนอย่างมาก การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ลักษณะของวัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในเกาหลีใต้ (2) ศึกษาผลกระทบต่อเยาวชน โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต และ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมถึง (4) เสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีความสมดุลมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในเกาหลีใต้ถูกขับเคลื่อนโดยระบบสอบแข่งขันที่มีความสำคัญสูง โดยเฉพาะการทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ (CSAT) และบทบาทของโรงเรียนกวดวิชา ซึ่งเป็นระบบการศึกษาเอกชนที่ช่วยเสริมศักยภาพของนักเรียน แต่ในขณะเดียวกันก็เพิ่มความเหลื่อมล้ำทางสังคม ในด้านผลกระทบต่อเยาวชน พบว่าการแข่งขันทางการศึกษาก่อให้เกิดความเครียด ภาวะซึมเศร้า และปัญหาสุขภาพจิตในระดับสูง รวมถึงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ขาดความสมดุลระหว่างการเรียนและการใช้ชีวิต นอกจากนี้ ระบบการศึกษายังมีส่วนในการผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคมเนื่องจากความแตกต่างในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน การปฏิรูปการศึกษาในเกาหลีใต้ควรมุ่งลดแรงกดดันจากการแข่งขัน ปรับปรุงระบบสอบให้มีความหลากหลาย และส่งเสริมสุขภาพจิตของเยาวชนควบคู่ไปกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่มีความยั่งยืนและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การแข่งขันทางการศึกษา, เกาหลีใต้, โรงเรียนกวดวิชา, สุขภาพจิตเยาวชน, ความเหลื่อมล้ำทางสังคม

¹ นักวิชาการอิสระ ; Independent Scholar, Thailand

Corresponding author, e-mail: ponwipachumnankul@gmail.com

Abstract

This article examines the culture of educational competition in South Korea, one of the highest-performing education systems in the world, which is also characterized by intense competition and significant pressure on students. The study aims to (1) analyze the nature of educational competition in South Korea, (2) investigate its impacts on youth, particularly in terms of mental health and quality of life, (3) explore the relationship between the education system and social inequality, and (4) propose policy recommendations to create a more balanced education system. The findings reveal that educational competition in South Korea is driven by high-stakes examinations, particularly the College Scholastic Ability Test (CSAT), and the widespread role of hagwon (private tutoring institutions). While these factors contribute to high academic performance, they also intensify social inequality. The study further finds that intense educational competition leads to significant negative impacts on youth, including stress, depression, and other mental health issues, as well as an imbalance between academic life and personal well-being. Moreover, the education system reinforces social inequality due to unequal access to educational resources, particularly among families with different socioeconomic backgrounds. The article suggests that education reform in South Korea should focus on reducing excessive competition, diversifying assessment systems, promoting youth mental health, and addressing educational inequality in order to build a more sustainable and equitable education system.

Keywords: educational competition, South Korea, hagwon, youth mental health, social inequality

1. บทนำ: การแข่งขันทางการศึกษาในสังคมเกาหลีใต้

ระบบการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่าเป็นหนึ่งในระบบที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งมักอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลกจากการประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา(OECD) เช่น โครงการ PISA อย่างไรก็ตาม เบื้องหลังของความสำเร็จดังกล่าวคือโครงสร้างการศึกษาที่มีลักษณะ “การแข่งขันสูง” และฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมของสังคมเกาหลีใต้ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาในฐานะเครื่องมือสำคัญในการยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (OECD, 2014; Byun & Kim, 2010)

ในบริบททางสังคมของเกาหลีใต้ การศึกษาไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการเรียนรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกหลักในการคัดเลือกและจัดลำดับสถานะของบุคคลในสังคม ระบบการสอบแข่งขัน โดยเฉพาะการสอบเข้ามหาวิทยาลัย หรือการทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ (College Scholastic Ability Test -CSAT) มีบทบาทอย่างยิ่งในการกำหนดอนาคตของนักเรียน ทั้งในด้านโอกาสทางการศึกษา อาชีพ และรายได้ในระยะยาว (Lee & Larson, 2000) ลักษณะดังกล่าวทำให้สังคมเกาหลีถูกเรียกว่าเป็นสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยการสอบแข่งขันอย่างเข้มข้น (Exam-oriented society)

ความเข้มข้นของการแข่งขันทางการศึกษานี้นำไปสู่การเกิด “ระบบเงา” ทางการศึกษา (Shadow education) หรือการเรียนกวดวิชาซึ่งในเกาหลีใต้เรียกโรงเรียนกวดวิชาเอกชนว่า “hagwon” โดย โรงเรียนกวดวิชา มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพทางการเรียนของนักเรียน และกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเยาวชนเกาหลีจำนวนมาก (Kim, 2018; Lee & Shouse, 2011) นักเรียนจำนวนมากต้องใช้เวลาเรียนในโรงเรียนตามปกติ และต่อด้วยการเรียนพิเศษในโรงเรียนกวดวิชาเป็นเวลาหลายชั่วโมงต่อวัน ซึ่งสะท้อนถึงระดับการแข่งขันที่สูงและความคาดหวังจากทั้งครอบครัวและสังคม

แรงกดดันทางการศึกษาดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะจากระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความสำเร็จทางการศึกษาในฐานะ “เส้นทางหลัก” ของการเลื่อนสถานะทางสังคม ครอบครัวจำนวนมากลงทุนทรัพยากรจำนวนมากในด้านการศึกษา เช่น ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนกวดวิชาเอกชนเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำ (Bae & Choi, 2024) ส่งผลให้การแข่งขันทางการศึกษาไม่เพียงแต่เป็นการแข่งขันระหว่างนักเรียน แต่ยังเป็นการแข่งขันระหว่างครอบครัวและชนชั้นทางสังคมอีกด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าระบบดังกล่าวจะมีส่วนช่วยสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง แต่ก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของเยาวชน งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าแรงกดดันจากการเรียนและการแข่งขันสอบมีความสัมพันธ์กับความเครียด ภาวะซึมเศร้า และปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มนักเรียนเกาหลีใต้ (Lee et al., 2021; Kwak & Han, 2019) นอกจากนี้การแข่งขันทางการศึกษายังมีส่วนในการสร้างและตอกย้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าสามารถเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา เช่น โรงเรียนกวดวิชาที่มีคุณภาพสูงได้มากกว่า (Byun et al., 2012)

ดังนั้นระบบการศึกษาในเกาหลีใต้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความย้อนแย้งเชิงโครงสร้าง กล่าวคือแม้ว่าการศึกษาจะถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างโอกาสและความเท่าเทียม แต่ในทางปฏิบัติกลับกลายเป็นกลไกที่อาจผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำและสร้างแรงกดดันทางสังคมในระดับสูง การทำความเข้าใจวัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ทั้งผลลัพธ์เชิงบวกและผลกระทบเชิงลบของระบบดังกล่าวในบริบทของสังคมร่วมสมัย

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ (2) ศึกษาผลกระทบของระบบดังกล่าวต่อเยาวชน โดยเฉพาะในด้านสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแข่งขันทางการศึกษากับความเหลื่อมล้ำทางสังคม และ (4) เสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพทางการศึกษาและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนในระยะยาว

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาและความเหลื่อมล้ำ

การวิเคราะห์วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่สามารถอธิบายทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาอย่างบูรณาการ โดยเฉพาะแนวคิดที่เชื่อมโยงระหว่าง “การศึกษา” กับ “โครงสร้างความเหลื่อมล้ำ” และ “ผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล” ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดหลัก ได้แก่ ทฤษฎีทุนมนุษย์, แนวคิดการสืบพันธุ์ทางสังคม, แนวคิดการแข่งขันทางการศึกษาและ แนวคิดสุขภาพจิตของเยาวชน

2.1 ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory)

แนวคิดทุนมนุษย์ อธิบายว่าการศึกษารูปแบบหนึ่งของ “การลงทุน” ที่ช่วยเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถ ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงาน (Productivity) และรายได้ในอนาคต (Becker, 1993) ในมุมมองนี้การตัดสินใจลงทุนด้านการศึกษาเป็นการตัดสินใจเชิงเหตุผลของทั้งปัจเจกบุคคลและครอบครัว โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าในชีวิต

ในบริบทของประเทศเกาหลีใต้ แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสังคมให้คุณค่าสูงต่อการศึกษาในฐานะเครื่องมือในการเลื่อนสถานะทางสังคมและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การแข่งขันทางการศึกษาและการลงทุนในโรงเรียนกวดวิชาเอกชน สามารถอธิบายได้ภายใต้กรอบของแนวคิดทุนมนุษย์ กล่าวคือครอบครัวยุคใหม่มองว่าการลงทุนด้านการศึกษาในระดับที่สูงมากเป็นสิ่งที่ “คุ้มค่า” ในระยะยาว (Hultberg et al., 2017) อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้มักมุ่งเน้นผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และอาจมองข้ามผลกระทบทางสังคมและจิตใจที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันที่เข้มข้น

2.2 แนวคิดการสืบพันธุ์ทางสังคม (Social Reproduction)

ต่างจากแนวคิดทุนมนุษย์ แนวคิดการสืบพันธุ์ทางสังคมของ Pierre Bourdieu เสนอว่าการศึกษามิได้เป็นเพียงกลไกในการสร้างโอกาสเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการ “ผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคม” (Bourdieu, 1986) โดยเฉพาะผ่านสิ่งที่เรียกว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural capital) เช่น ภาษา วิถีคิด และรสนิยม ซึ่งมักถูกถ่ายทอดจากครอบครัวสู่บุตรหลาน

ในระบบการศึกษาเกาหลีใต้ แนวคิดนี้ช่วยอธิบายว่าเหตุใดนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะดีจึงมีแนวโน้มประสบความสำเร็จทางการศึกษามากกว่า เนื่องจากสามารถเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาเพิ่มเติม เช่น โรงเรียนกวดวิชาเอกชนคุณภาพสูง หรือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย (Byun et al., 2012) ส่งผลให้การศึกษาไม่

เพียงแต่เป็น “โอกาส” แต่ยังเป็น “กลไกคัดเลือก” ที่ตอกย้ำความแตกต่างทางชนชั้น ดังนั้นภายใต้กรอบแนวคิดการสืบพันธุ์ทางสังคม ระบบการศึกษาแบบแข่งขันสูงของเกาหลีใต้จึงอาจไม่ได้นำไปสู่ความเท่าเทียม แต่กลับมีแนวโน้มเพิ่มช่องว่างระหว่างกลุ่มสังคม

2.3 แนวคิดการแข่งขันทางการศึกษา(Educational Competition)

แนวคิดการแข่งขันทางการศึกษามุ่งอธิบายพลวัตของการแข่งขันเพื่อเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาที่มีจำกัด เช่น ที่นั่งในมหาวิทยาลัยชั้นนำ หรือโอกาสทางอาชีพ แนวคิดนี้เชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ค่านิยมยึดติดวุฒิ (Credentialism) ซึ่งหมายถึงการที่ใบปริญญาและวุฒิการศึกษากลายเป็นตัวกำหนดสถานะทางสังคมและโอกาสในตลาดแรงงาน (Collins, 1979)

ในกรณีของเกาหลีใต้การแข่งขันเพื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น มหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล (Seoul National University) สะท้อนถึงระบบที่ให้ความสำคัญกับ “ใบรับรอง” มากกว่าทักษะที่แท้จริง ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงและยึดเยื้อ นักเรียนต้องลงทุนเวลาและทรัพยากรจำนวนมากเพื่อเพิ่มโอกาสในการสอบผ่าน (Lee & Shouse, 2011) แนวคิดนี้ช่วยอธิบายว่าเหตุใดการแข่งขันทางการศึกษาจึงทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือเมื่อทรัพยากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมีจำกัด ผู้เรียนและครอบครัวจึงต้องแข่งขันกันอย่างหนักเพื่อให้ได้เปรียบในระบบดังกล่าว

2.4 แนวคิดสุขภาพจิตของเยาวชน(Youth Mental Health)

นอกจากมิติทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว การแข่งขันทางการศึกษายังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเยาวชน แนวคิดด้านสุขภาพจิตเยาวชน มุ่งเน้นการทำความเข้าใจผลกระทบของความเครียด ความกดดัน และสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อการพัฒนาทางจิตใจของวัยรุ่นในบริบทของเกาหลีใต้ งานวิจัยจำนวนมากพบว่าความกดดันจากการเรียนและการสอบมีความสัมพันธ์กับภาวะเครียด (Stress) ความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ (Burnout) และภาวะซึมเศร้า (Depression) ในกลุ่มนักเรียน (Lee et al., 2021) นอกจากนี้ การแข่งขันที่เข้มข้นยังเชื่อมโยงกับปัญหาที่รุนแรง เช่น อัตราการฆ่าตัวตายในกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ (Kwak & Han, 2019) แนวคิดนี้จึงมีความสำคัญในการเติมเต็มข้อจำกัดของแนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบดั้งเดิม โดยชี้ให้เห็นว่าการประเมิน “ความสำเร็จ” ของระบบการศึกษาไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนด้วย

3. โครงสร้างระบบการศึกษาเกาหลีใต้

ระบบการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ได้รับการออกแบบให้มีโครงสร้างที่เป็นระบบและมีมาตรฐานสูง โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างดังกล่าวก็เป็นพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดการแข่งขันทางการศึกษาอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะในช่วงการเปลี่ยนผ่านจากระดับมัธยมศึกษาไปสู่ระดับอุดมศึกษา (OECD, 2014)

3.1 โครงสร้างระบบการศึกษา

ระบบการศึกษาเกาหลีใต้แบ่งออกเป็น 3 ระดับหลัก ได้แก่ ระดับประถมศึกษา (6 ปี) ระดับมัธยมศึกษา (6 ปี) แบ่งเป็นมัธยมต้น 3 ปี และมัธยมปลาย 3 ปี) และระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย) ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีลักษณะคล้ายกับประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศ (OECD, 2021)

การศึกษาภาคบังคับครอบคลุมระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรัฐมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและกำหนดมาตรฐานหลักสูตร อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระบบการศึกษาจะเริ่มมีลักษณะ “คัดเลือก” มากขึ้น โดยนักเรียนต้องเตรียมตัวสำหรับการแข่งขันสอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของชีวิตการศึกษา

ในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น มหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล (Seoul National University), มหาวิทยาลัยเกาหลี (Korea University) และมหาวิทยาลัยยอนเซ (Yonsei University) หรือที่เรียกว่า “SKY universities” มีบทบาทสำคัญในโครงสร้างชนชั้นทางสังคม เนื่องจากการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเหล่านี้มักเชื่อมโยงกับโอกาสทางอาชีพและรายได้ที่สูงกว่าในอนาคต (Lee & Shouse, 2011) ส่งผลให้ระบบการศึกษากลายเป็นกลไกสำคัญในการจัดลำดับสถานะทางสังคม

3.2 ระบบสอบแข่งขัน (CSAT)

หนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษาเกาหลีใต้คือการสอบการทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ (CSAT) หรือที่รู้จักในชื่อซุนึง (Suneung) ซึ่งเป็นการสอบระดับชาติที่จัดขึ้นปีละครั้ง และมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการคัดเลือกนักเรียนเข้าสู่มหาวิทยาลัย

การทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ ถูกมองว่าเป็น “การสอบครั้งเดียวที่กำหนดอนาคต” ของนักเรียน เนื่องจากผลคะแนนสอบมีอิทธิพลโดยตรงต่อโอกาสในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นนำ และส่งผลต่อเส้นทางอาชีพในระยะยาว (Lee & Larson, 2000) ในวันสอบการทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ รัฐบาลยังมีมาตรการพิเศษ เช่น การเลื่อนเวลาเปิดทำการของหน่วยงานรัฐและเอกชน หรือการควบคุมการจราจร เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าสอบ ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการสอบนี้ในระดับสังคม ลักษณะของระบบการทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ ที่เป็นการสอบแบบ “เดิมพันสูง” (High-stakes examination) ส่งผลให้เกิดแรงกดดันอย่างมากต่อผู้เรียน นักเรียนต้องใช้เวลาหลายปีในการเตรียมตัวสอบ และมักต้องเผชิญกับความเครียดในระดับสูงจากความคาดหวังของครอบครัวและสังคม (Kwak & Han, 2019) ระบบดังกล่าวจึงเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนวัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในเกาหลีใต้

3.3 บทบาทของโรงเรียนกวดวิชาเอกชน

นอกจากระบบการศึกษาในโรงเรียนปกติแล้ว ระบบการศึกษาเกาหลีใต้ยังมี “ระบบเงา” (Shadow education) ที่สำคัญ คือโรงเรียนกวดวิชาเอกชน (Hagwon) ซึ่งมีบทบาทอย่างกว้างขวางในการเตรียมความพร้อมของนักเรียนสำหรับการสอบแข่งขัน

โรงเรียนกวดวิชากลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างการศึกษาที่แทบจะแยกไม่ออกจากระบบหลัก โดยนักเรียนจำนวนมากเข้าร่วมการเรียนพิเศษหลังเลิกเรียนในโรงเรียนปกติ ซึ่งอาจกินเวลาหลายชั่วโมงต่อวัน (Kim, 2018) การขยายตัวของโรงเรียนกวดวิชาสะท้อนถึงความต้องการของครอบครัวในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุตรหลานในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูง อย่างไรก็ตามบทบาทของโรงเรียนกวดวิชายังมีนัยสำคัญต่อประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชามีมูลค่าสูง ครอบครัวที่มีรายได้สูงจึงสามารถลงทุนในโรงเรียนกวดวิชาที่มีคุณภาพได้มากกว่า ซึ่งส่งผลให้เด็กจากครอบครัวที่มีฐานะดีกว่ามีความได้เปรียบทางการศึกษา (Bae & Choi, 2024)

การเติบโตของโรงเรียนกวดวิชา ยังสะท้อนถึงข้อจำกัดของระบบการศึกษาในโรงเรียนปกติที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในบริบทของการแข่งขันที่เข้มข้นได้อย่างเพียงพอ (Choi & Choi, 2016) ส่งผลให้ระบบการศึกษาเกาหลีใต้มีลักษณะ “สองชั้น” คือ ระบบทางการและระบบเอกชนที่ทำงานควบคู่กัน โดยสรุปโครงสร้างระบบการศึกษาเกาหลีใต้ประกอบด้วยระบบการศึกษาที่เป็นทางการ ระบบสอบแข่งขันที่มีความสำคัญสูง และระบบกวดวิชาเอกชนที่มีบทบาทอย่างกว้างขวาง องค์ประกอบทั้งสามนี้ทำงานร่วมกันในการสร้างระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเข้มข้น แรงกดดันต่อผู้เรียน และความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระยะยาว

4. วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษา

วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะ และฝังรากลึกในโครงสร้างทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศ โดยสะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างค่านิยมด้านความสำเร็จทางการศึกษา ระบบสอบแข่งขันที่เข้มข้น และแรงกดดันจากครอบครัวและสังคมในวงกว้าง ปรากฏการณ์นี้ไม่เพียงส่งผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ของเยาวชน แต่ยังมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ทางสังคมและความเหลื่อมล้ำในระยะยาว (Byun & Kim, 2010)

4.1 วัฒนธรรมกวดวิชา (Hagwon Culture)

หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในเกาหลีใต้คือวัฒนธรรมกวดวิชา หรือวัฒนธรรมการเรียนกวดวิชาเอกชน ซึ่งมีบทบาทอย่างกว้างขวางและกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของนักเรียนเกาหลีจำนวนมาก นักเรียนมักเข้าร่วมการเรียนในโรงเรียนกวดวิชาหลังเลิกเรียนจากโรงเรียนปกติ โดยบางกรณีใช้เวลาเรียนต่อเนื่องจนถึงช่วงค่ำหรือดึก (Kim, 2018)

การเรียนในโรงเรียนกวดวิชา ไม่ได้เป็นเพียงการเสริมความรู้ แต่เป็นกลไกสำคัญในการเพิ่ม “ความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน” ในระบบการสอบที่มีเดิมพันสูง นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนกวดวิชา ที่มีคุณภาพมักมีโอกาสดำเนินสอบได้ดีกว่า ซึ่งทำให้ครอบครัวจำนวนมากยินดีลงทุนทรัพยากรจำนวนมากในระบบดังกล่าว (Bae & Choi, 2024) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือการขยายตัวของ “เวลาศึกษา” ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียน

เกาหลีจำนวนมากมีชั่วโมงการเรียนที่ยาวนานกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบ ซึ่งสะท้อนถึงความเข้มข้นของการแข่งขันทางการศึกษา (Lee & Larson, 2000) อย่างไรก็ตามการใช้เวลาเรียนที่ยาวนานดังกล่าวยังนำไปสู่ปัญหาความสมดุลระหว่างการเรียนและชีวิตส่วนตัวของเยาวชน

4.2 แรงกดดันทางการศึกษา (Educational Pressure)

วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในเกาหลีใต้ยังเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับแรงกดดันทางการศึกษา ซึ่งเกิดจากทั้งครอบครัว โรงเรียน และสังคมโดยรวม ในระดับครอบครัวผู้ปกครองมักมีความคาดหวังสูงต่อความสำเร็จทางการศึกษาของบุตรหลาน เนื่องจากมองว่าการศึกษเป็นเส้นทางหลักในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคม (Han & Park, 2024)

ในระดับสังคมความสำเร็จทางการศึกษาถูกเชื่อมโยงกับคุณค่าและการยอมรับทางสังคมอย่างชัดเจน นักเรียนที่สามารถเข้าสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำจะได้รับการยอมรับและมีโอกาสในชีวิตที่ดีกว่า ส่งผลให้เกิดแรงกดดันอย่างต่อเนื่องในการแข่งขันเพื่อให้ได้ผลการเรียนที่ดี (Lee et al., 2021)

แรงกดดันดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเยาวชน งานวิจัยพบว่าความคาดหวังจากครอบครัวและการแข่งขันทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ความเหนื่อยล้าทางจิตใจ (Burnout) และภาวะซึมเศร้าในกลุ่มนักเรียน (Kwak & Han, 2019) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระบบการศึกษาที่มีการแข่งขันสูงอาจก่อให้เกิด “ต้นทุนทางจิตใจ” ที่สำคัญ

4.3 สังคมแห่งการแข่งขัน (Hyper-competition)

เมื่อพิจารณาในภาพรวม สังคมเกาหลีใต้สามารถอธิบายได้ว่าเป็น “สังคมแห่งการแข่งขัน” (Hyper-competitive society) โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งการแข่งขันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในระดับปัจเจก แต่ขยายไปสู่ระดับโรงเรียน ครอบครัว และสังคมโดยรวม

หนึ่งในลักษณะสำคัญของสังคมแห่งการแข่งขันคือการ “เปรียบเทียบคะแนน” และการจัดลำดับ (Ranking) อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการจัดอันดับนักเรียนในชั้นเรียน การจัดอันดับโรงเรียน หรือการจัดอันดับมหาวิทยาลัย ระบบดังกล่าวสร้างแรงจูงใจในการแข่งขัน แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความกดดันและความรู้สึกเปรียบเทียบทางสังคมในระดับสูง (Lee & Shouse, 2011)

การให้ความสำคัญกับการจัดอันดับยังเชื่อมโยงกับแนวคิดยึดติดวุฒิ ซึ่งทำให้วุฒิการศึกษาและชื่อเสียงของสถาบันกลายเป็นตัวกำหนดโอกาสในชีวิต ส่งผลให้การแข่งขันมีลักษณะ “ทวีความรุนแรง” มากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากทรัพยากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมีจำกัด

นอกจากนี้สังคมแห่งการแข่งขันยังนำไปสู่การสร้างบรรทัดฐานทางสังคมที่เน้นความสำเร็จเชิงวิชาการเป็นหลัก ซึ่งอาจจำกัดการพัฒนาทักษะอื่นๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์หรือทักษะทางสังคมของผู้เรียน (Choi et al., 2012) โดยสรุปวัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในเกาหลีใต้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วัฒนธรรมกวดวิชาที่ขยายตัวอย่างกว้างขวาง แรงกดดันทางการศึกษาจากครอบครัวและสังคม และลักษณะของสังคมที่มีการ

แข่งขันสูงในทุกระดับ องค์ประกอบเหล่านี้มีส่วนในการสร้างระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความตึงเครียดทางสังคมและผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการวิเคราะห์ในเชิงนโยบายต่อไป

5. ผลกระทบต่อเยาวชน

วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ไม่ได้ส่งผลเฉพาะต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อชีวิตของเยาวชนในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพจิต คุณภาพชีวิต และพัฒนาการเชิงบุคลิกภาพของผู้เรียน การทำความเข้าใจผลกระทบเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสะท้อน “ต้นทุนทางสังคม” ของระบบการศึกษาที่มีการแข่งขันสูง

5.1 สุขภาพจิตของเยาวชน

หนึ่งในผลกระทบที่สำคัญที่สุดของการแข่งขันทางการศึกษาคือปัญหาสุขภาพจิตของเยาวชน โดยเฉพาะความเครียด (Stress) ภาวะซึมเศร้า (Depression) และความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ (Burnout) ซึ่งเกิดจากแรงกดดันสะสมจากการเรียนและการสอบแข่งขัน

ในบริบทของเกาหลีใต้ นักเรียนต้องเผชิญกับแรงกดดันอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในช่วงมัธยมศึกษาที่ต้องเตรียมตัวสอบการทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ งานวิจัยพบว่าระดับความเครียดของนักเรียนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความคาดหวังทางการศึกษาและการแข่งขันในระบบสอบ (Lee et al., 2021) นอกจากนี้ การเรียนที่ยาวนานและขาดเวลาพักผ่อนยังส่งผลให้เกิดภาวะล้า ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจในชีวิตประเด็นที่น่ากังวลอย่างยิ่งคืออัตราการฆ่าตัวตายในกลุ่มเยาวชน ซึ่งในเกาหลีใต้ถือว่าอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้วอื่นๆ โดยมีความเชื่อมโยงกับแรงกดดันทางการศึกษาและความคาดหวังจากสังคม (Kwak & Han, 2019) ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของระบบการศึกษาที่เน้นการแข่งขันเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงสุขภาวะทางจิตใจของผู้เรียนอย่างเพียงพอ

5.2 คุณภาพชีวิตของนักเรียน

นอกจากผลกระทบด้านสุขภาพจิตแล้ว วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษายังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยเฉพาะในด้านการจัดสรรเวลาและความสมดุลระหว่างชีวิตกับการเรียน นักเรียนเกาหลีใต้จำนวนมากต้องใช้เวลาในแต่ละวันกับการเรียนทั้งในโรงเรียนและโรงเรียนกวดวิชา รวมกันเป็นเวลาหลายชั่วโมง ส่งผลให้มีเวลาพักผ่อนและเวลาส่วนตัวจำกัด (Lee & Larson, 2000) การขาดเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอไม่เพียงส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย แต่ยังส่งผลต่อสมาธิ ความสามารถในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม

นอกจากนี้นักเรียนยังมีโอกาสน้อยในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการหรือกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเยาวชนในมิติที่หลากหลาย ส่งผลให้ชีวิตของนักเรียนมีลักษณะ “ไม่สมดุล” (Imbalanced life) โดยเน้นไปที่การเรียนเป็นหลัก คุณภาพชีวิตที่ลดลงดังกล่าวสะท้อนถึงข้อจำกัดของระบบ

การศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์เชิงวิชาการมากกว่าความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในวงวิชาการและนโยบายสาธารณะ

5.3 การพัฒนาเชิงบุคลิกภาพ

อีกหนึ่งผลกระทบที่สำคัญคือการพัฒนาเชิงบุคลิกภาพของเยาวชน โดยระบบการศึกษาที่เน้นการแข่งขันและการสอบมักส่งเสริมการเรียนรู้แบบ “ท่องจำ” (Rote learning) มากกว่าการคิดวิเคราะห์หรือการสร้างสรรค์ ในบริบทของเกาหลีใต้ การเตรียมตัวสอบการทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ และการแข่งขันเพื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำทำให้การเรียนการสอนมุ่งเน้นไปที่การทำข้อสอบและการเพิ่มคะแนนมากกว่าการพัฒนาทักษะเชิงลึก เช่นความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) หรือความคิดเชิงสร้างสรรค์(Choi et al., 2012) ส่งผลให้ผู้เรียนอาจมีข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่นอกจากนี้ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงยังอาจส่งผลต่อการพัฒนาทางสังคมและอารมณ์ของเยาวชน เช่น การเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น การขาดความมั่นใจในตนเอง หรือการให้คุณค่ากับความสำเร็จทางวิชาการมากกว่าคุณค่าอื่น ๆ ในชีวิต ในระยะยาวผลกระทบดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพของแรงงานและความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องการทักษะที่หลากหลายมากกว่าความรู้เชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว

6. ความเหลื่อมล้ำทางสังคมจากระบบการศึกษา

แม้ว่าระบบการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้จะถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างโอกาสและยกระดับสถานะทางสังคม แต่ในทางปฏิบัติ ระบบดังกล่าวกลับมีบทบาทสำคัญในการผลิตซ้ำและตอกย้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะภายใต้บริบทของการแข่งขันทางการศึกษาที่เข้มข้นและการพึ่งพาระบบการศึกษาเอกชนอย่างแพร่หลาย (Byun & Kim, 2010)

6.1 ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา

หนึ่งในมิติสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาคือความแตกต่างด้าน “โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา” ระหว่างครอบครัวที่มีรายได้สูงและรายได้ต่ำ ในสังคมเกาหลีใต้ ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าสามารถลงทุนในทรัพยากรทางการศึกษาได้มากกว่า เช่น การเรียนในโรงเรียนกวดวิชา ที่มีคุณภาพสูง การจ้างครูสอนพิเศษ หรือการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย (Byun et al., 2012)

ในทางตรงกันข้าม ครอบครัวที่มีรายได้น้อยมักมีข้อจำกัดในการลงทุนด้านการศึกษา ส่งผลให้บุตรหลานมีโอกาสน้อยในการแข่งขันในระบบที่เน้นผลคะแนนสอบเป็นหลัก ความแตกต่างดังกล่าวนำไปสู่ “ช่องว่างทางผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” (Achievement gap) ที่เพิ่มขึ้นระหว่างกลุ่มสังคม (OECD, 2014) ดังนั้น แม้ว่าจะระบบการศึกษาจะเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาในระดับพื้นฐาน แต่ในระดับการแข่งขันที่สูงขึ้น ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจกลับมีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษา

6.2 ค่าใช้จ่ายโรงเรียนกวดวิชา กับชนชั้นทางสังคม

บทบาทของโรงเรียนกวดวิชา ในระบบการศึกษาเกาหลีใต้เป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชามีมูลค่าสูง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวที่มีรายได้สูงจึงสามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนกวดวิชา ที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพสูงได้มากกว่า (Bae & Choi, 2024)

การเข้าถึงโรงเรียนกวดวิชาที่มีคุณภาพไม่ได้เป็นเพียงการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ แต่ยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในระบบสอบที่มีเดิมพันสูง เช่น การทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบเชิงโครงสร้างของกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นสูงในเชิงโครงสร้าง ระบบโรงเรียนกวดวิชา จึงทำหน้าที่เป็น “กลไกเสริม” ที่ขยายความเหลื่อมล้ำจากระบบการศึกษาหลัก กล่าวคือแม้ว่ารัฐจะจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนอย่างเท่าเทียม แต่การมีอยู่ของระบบการศึกษาเอกชนที่เข้มแข็งกลับทำให้ผลลัพธ์ทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (Choi & Choi, 2016)

6.3 การสืบทอดชนชั้นผ่านการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในเกาหลีใต้ยังเชื่อมโยงกับกระบวนการ “การสืบทอดชนชั้น” (Social reproduction) ผ่านระบบการศึกษาโดยเฉพาะการเข้าถึงมหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น มหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล มหาวิทยาลัยเกาหลี และมหาวิทยาลัยซอนไซซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเส้นทางอาชีพและสถานะทางสังคม (Lee & Shouse, 2011)

นักเรียนที่สามารถเข้าสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำมักได้รับโอกาสในการทำงานในองค์กรชั้นนำหรือภาคธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งนำไปสู่รายได้และสถานะทางสังคมที่สูงกว่า ในขณะที่นักเรียนจากครอบครัวที่มีทรัพยากรจำกัดมักมีโอกาสน้อยในการเข้าถึงมหาวิทยาลัยเหล่านี้ ส่งผลให้การเลื่อนสถานะทางสังคม (Social mobility) มีข้อจำกัด (Byun et al., 2012)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงการทำงานของระบบการศึกษาในฐานะ “กลไกคัดเลือกทางสังคม” ที่เชื่อมโยงผลลัพธ์ทางการศึกษากับโครงสร้างชนชั้นอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bourdieu ที่มองว่า การศึกษามีบทบาทในการผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำมากกว่าการลดความเหลื่อมล้ำโดยสรุป ระบบการศึกษาในเกาหลีใต้ แม้จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นกลไกที่สร้างและตอกย้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผ่านความแตกต่างในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา ค่าใช้จ่ายในระบบโรงเรียนกวดวิชา และโครงสร้างการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำ ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขผ่านนโยบายสาธารณะที่มุ่งสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาอย่างแท้จริง

7. นโยบายรัฐและการปฏิรูปการศึกษา

ภายใต้บริบทของการแข่งขันทางการศึกษาที่เข้มข้นและผลกระทบเชิงลบต่อเยาวชนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ดำเนินนโยบายและมาตรการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลระหว่าง “ประสิทธิภาพทางการศึกษา” และ “คุณภาพชีวิตของผู้เรียน” อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายดังกล่าวยังเผชิญกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและแรงต้านจากวัฒนธรรมการแข่งขันที่ฝังรากลึกในสังคม (OECD, 2024)

7.1 การควบคุมโรงเรียนกวดวิชา

หนึ่งในมาตรการสำคัญของรัฐคือการควบคุมบทบาทของโรงเรียนกวดวิชา ซึ่งถูกมองว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การแข่งขันทางการศึกษาทวีความเข้มข้นและเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางสังคม รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อจำกัดผลกระทบของโรงเรียนกวดวิชา เช่น การกำหนดเวลาเปิด-ปิดของสถาบันกวดวิชา โดยเฉพาะการห้ามเปิดสอนในช่วงเวลากลางคืนหลังเวลาที่กำหนด (Curfew policy) (Choi & Choi, 2016)

นอกจากนี้รัฐยังมีความพยายามในการควบคุมค่าใช้จ่ายของโรงเรียนกวดวิชา เพื่อลดภาระทางการเงินของครอบครัว และลดความได้เปรียบของกลุ่มที่มีรายได้สูง อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวมักประสบข้อจำกัดในทางปฏิบัติ เนื่องจากความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนยังคงสูง ส่งผลให้เกิดการปรับตัวของตลาด hagwon เช่น การย้ายรูปแบบการสอนไปสู่ระบบออนไลน์หรือการสอนแบบส่วนตัว (Bae & Choi, 2024) ดังนั้น แม้ว่าการควบคุมโรงเรียนกวดวิชา จะเป็นนโยบายสำคัญ แต่ก็สะท้อนถึงความท้าทายของรัฐในการควบคุม “ระบบเงา” ที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อแรงจูงใจทางสังคมอย่างรวดเร็ว

7.2 การลดแรงกดดันทางการศึกษา

อีกหนึ่งแนวทางสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาคือการลดแรงกดดันทางการศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงระบบสอบแข่งขันที่มีลักษณะเป็น “high-stakes examination” เช่น การทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ รัฐบาลได้พยายามลดความสำคัญของการสอบเพียงครั้งเดียว และส่งเสริมการประเมินผลที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การพิจารณาผลการเรียนในโรงเรียน (School records) หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร (OECD, 2021)

นอกจากนี้ ยังมีความพยายามในการส่งเสริมแนวคิดการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic education) หรือการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในมิติที่หลากหลาย ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อลดการพึ่งพาการเรียนแบบท่องจำและการแข่งขันด้านคะแนนสอบเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังเผชิญกับข้อจำกัด เนื่องจากสังคมยังคงให้ความสำคัญกับมหาวิทยาลัยชั้นนำและผลคะแนนสอบ ส่งผลให้แรงกดดันทางการศึกษายังคงอยู่ในระดับสูง (Lee & Shouse, 2011)

7.3 นโยบายสนับสนุนสุขภาพจิตเยาวชน

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นสุขภาพจิตของเยาวชนมากขึ้น โดยพัฒนานโยบายและมาตรการสนับสนุนในระดับโรงเรียนและชุมชน เช่น การจัดบริการให้คำปรึกษา (Counseling

services) ในโรงเรียน การจัดตั้งศูนย์สุขภาพจิตสำหรับเยาวชน และการบูรณาการบริการด้านจิตวิทยาเข้าสู่ระบบการศึกษา (Lee et al., 2021)

นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมแนวทางบริการสุขภาพจิตในโรงเรียน (School-based mental health) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสภาวะทางจิตใจของนักเรียน เช่น การลดภาระการเรียน การสร้างกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิต และการฝึกอบรมครูให้สามารถดูแลและสังเกตปัญหาทางจิตใจของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม แม้ว่านโยบายเหล่านี้จะมีความก้าวหน้า แต่ปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มเยาวชนยังคงเป็นความท้าทายสำคัญ เนื่องจากรากของปัญหาเชื่อมโยงกับโครงสร้างการแข่งขันทางการศึกษาและค่านิยมทางสังคมที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้น (Kwak & Han, 2019)

โดยสรุป นโยบายรัฐและการปฏิรูปการศึกษาในเกาหลีใต้สะท้อนถึงความพยายามในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากระบบการแข่งขันทางการศึกษา ทั้งในด้านการควบคุมโรงเรียนกวดวิชา การลดแรงกดดันทางการศึกษา และการสนับสนุนสุขภาพจิตของเยาวชน ความสำเร็จของนโยบายเหล่านี้ยังขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเชิงระบบและค่านิยมทางสังคมควบคู่กันไปซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในระยะยาว

สรุป

บทความนี้ได้วิเคราะห์วัฒนธรรมการแข่งขันทางการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ในฐานะปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง โดยพบว่า ระบบการศึกษาเกาหลีใต้มีลักษณะเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพสูงในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นระบบที่ขับเคลื่อนด้วยการแข่งขันอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะผ่านกลไกสำคัญ เช่น การสอบ การทดสอบมาตรฐานระดับชาติของเกาหลีใต้ และบทบาทของโรงเรียนกวดวิชาเอกชน ซึ่งทำให้การศึกษาเป็นทั้ง “โอกาส” และ “สนามแข่งขัน” ในเวลาเดียวกัน

ในเชิงทฤษฎี การศึกษาในเกาหลีใต้สามารถอธิบายได้ทั้งในฐานะการลงทุนเพื่อเพิ่มทุนมนุษย์ และในฐานะกลไกที่ผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจของครอบครัว นอกจากนี้ แนวคิดการแข่งขันทางการศึกษาและการรับรองคุณวุฒิ (Credentialism) ยังช่วยอธิบายความเข้มข้นของการแข่งขันที่เกิดขึ้นในระบบ ซึ่งนำไปสู่แรงกดดันในระดับสูงต่อผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมการแข่งขันดังกล่าวส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อเยาวชน ทั้งในด้านสุขภาพจิต เช่น ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ขาดความสมดุล และข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะเชิงสร้างสรรค์ ในขณะเดียวกัน ระบบการศึกษายังมีส่วนในการสร้างและตอกย้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผ่านความแตกต่างในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนกวดวิชา และโอกาสในการเข้าสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำ

แม้ว่ารัฐบาลเกาหลีใต้จะได้ดำเนินนโยบายเพื่อควบคุมระบบกวดวิชา ลดแรงกดดันทางการศึกษา และส่งเสริมสุขภาพจิตของเยาวชน แต่ความท้าทายสำคัญยังคงอยู่ที่โครงสร้างเชิงระบบและค่านิยมทางสังคมที่ทำให้ความสำคัญกับการแข่งขันและความสำเร็จทางการศึกษาในระดับสูง ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาในอนาคตจำเป็นต้องมุ่งสร้างสมดุลระหว่าง “ความเป็นเลิศทางวิชาการ” และ “ความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน” ควบคู่ไปกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ระบบการศึกษาสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกในการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมและยั่งยืนในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- Bae, S. H., & Choi, K. H. (2024). The cause of institutionalized private tutoring in Korea: Defective public schooling or a universal desire for family reproduction? *ECNU Review of Education*, 7(1), 12–41. <https://doi.org/10.1177/20965311231182722>
- Byun, S.-Y., & Kim, K.-K. (2010). Educational inequality in South Korea: The widening socioeconomic gap in student achievement. *Research in the Sociology of Education*, 17, 155–182. [https://doi.org/10.1108/S1479-3539\(2010\)0000017008](https://doi.org/10.1108/S1479-3539(2010)0000017008)
- Byun, S.-Y., Schofer, E., & Kim, K.-K. (2012). Revisiting the role of cultural capital in East Asian educational systems: The case of South Korea. *Sociology of Education*, 85(3), 219–239. <https://doi.org/10.1177/0038040712447180>
- Choi, A., Calero, J., & Escardíbul, J.-O. (2012). Private tutoring and academic achievement in Korea: An approach through PISA-2006. *KEDI Journal of Educational Policy*, 9(2), 299–322. <https://doi.org/10.22804/kjep.2012.9.2.006>
- Choi, H., & Choi, Á. (2016). Regulating private tutoring consumption in Korea: Lessons from another failure. *International Journal of Educational Development*, 49, 144–156. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2016.03.002>
- Choi, H., Cho, S., Kim, J., & Lee, S. M. (2024). The role of teacher support in the self-esteem of Korean adolescents with burnout. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 34(1). <https://doi.org/10.1177/20556365231207246>
- Fawaz, Y., & Lee, J. (2022). Rank comparisons amongst teenagers and suicidal ideation. *Economics and Human Biology*, 44, Article 101073.

- Han, G.-S., & Park, J.-A. (2024). The relationship between parental academic achievement pressure, physical activity, self-esteem, and body image among South Korean adolescents. *Adolescents*, 4(4), 484–492. <https://doi.org/10.3390/adolescents4040034>
- Howard, N. J. (2021). A theoretical examination of shadow education in South Korea. ERIC. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED629143.pdf>
- Hultberg, P., Calonge, D. S., & Kim, S.-H. (2017). Education policy in South Korea: A contemporary model of human capital accumulation? *Cogent Education*, 4(1), 1389804. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2017.1389804>
- Kim, M., Shin, K., & Park, S. (2023). Academic helplessness and life satisfaction in Korean adolescents: The moderated mediation effects of leisure time physical activity. *Healthcare*, 11(3), 298. <https://doi.org/10.3390/healthcare11030298>
- Kim, Y. C. (2018). Out of the shadows: A review of shadow education and the curriculum and culture of schooling in South Korea. in education. <https://journals.uregina.ca/ineducation/article/view/405/968>
- Kwak, C. W., & Han, B. (2019). Adolescent suicide in South Korea: Risk factors and proposed multi-dimensional solution. *Asian Journal of Psychiatry*, 43, 150–153.
- Lee, J., Han, C., Ko, Y.-H., Lee, M.-S., & Yoon, H.-K. (2021). Assessment of life factors affecting the experience of depressive symptoms in adolescents: A secondary analysis using the Korea Youth Risk Behavior Survey. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 15(1), 50. <https://doi.org/10.1186/s13034-021-00407-0>
- Lee, M., & Larson, R. (2000). The Korean “examination hell”: Long hours of studying, distress, and depression. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(2), 249–271. <https://doi.org/10.1023/A:1005160717081>
- Lee, S., & Shouse, R. C. (2011). The impact of prestige orientation on shadow education in South Korea. *Sociology of Education*, 84(3), 212–224. <https://doi.org/10.1177/0038040711411278>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2014). *Lessons from PISA for Korea*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2021). *Korea and the OECD—25 years and beyond*. OECD Publishing.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). OECD economic surveys: Korea 2024. OECD Publishing.

UNICEF East Asia and Pacific Regional Office. (2021). Republic of Korea case study. UNICEF.

UNICEF Innocenti. (2021). Mind the gap: The state of the world's children and adolescent mental health. UNICEF Innocenti.